

Радован Безбрадица*,
Секретар Уставног суда¹

UDK:342.565.2:347.97/99

ОДЛУКА УСТАВНОГ СУДА, ДОНЕТА ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ, КАО ИЗВРШНА ИСПРАВА**

- Поводом правног става Врховног касационог суда -

Апстракт: Одлуком којом се усваја уставна жалба Уставни суд може одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете. У случају изостанка добровољног испуњења одлуком утврђене обавезе исплате накнаде штете, настаје потреба за њеним принудним извршењем, што у пракси судова изазива и отвара бројна спорна правна питања, пре свих, питање да ли таква одлука Уставног суда представља извршну исправу у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и последично, да ли је за одлучивање у поступку принудног извршења надлежан суд. У раду се проблематизује поменуто правно питање, даје се критички осврт на правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда према коме таква одлука Уставног суда представља извршну исправу у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, те излажу аргументи којима се доводи у питање легислативно и доктринарно утемељење тог правног става. На крају, закључујесе да одлука Уставног суда није извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и да за одлучивање у поступку принудног извршења одлуке није надлежан суд, као и да прописима није утврђен други орган надлежан за одлучивање, нити да је утврђен (прописан) поступак принудног извршења одлуке. Уз оцену да је такво стање ствари непримерено и недопустиво за један уређен правни поредак, нуде се и решења овог питања кроз одговарајуће измене или допуне постојеће законске регулативе.

Кључне речи: уставна жалба, накнада нематеријалне или материјалне штете, потраживање, коначност, извршност, принудно извршење, извршни поступак, квалификована јавна исправа, извршна исправа, правни став.

** Овај текст одражава искључиво лични став аутора.

sekretar.us@ustavni.sud.rs

* Рад примљен: 16.06.2016.

Рад прихваћен: 29.06.2016.

1. Уводне напомене

У оквиру Устава Републике Србије (у даљем тексту: Устав)² утврђене надлежности Уставног суда да пружа непосредну уставносудску заштиту одлучивањем по уставној жалби поводом евентуалне повреде Уставом зајемченог субјективног права или слободе физичког лица (грађанина), односно права или слободе правног лица³, Уставни суд је овлашћен да одлуком којом се усваја уставна жалба одлучи и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете. Ово овлашћење Уставног суда уведено је у правни поредак 4. јануара 2012. године, ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о Уставном суду («Службени гласник РС», број 99/11), тако што је, поред осталог, измењена⁴ и одредба члана 89. став 3. основног текста Закона о Уставном суду («Службени гласник РС», број 109/07), на начин да је, од тада, том одредбом било утврђено да ће одлуком којом се усваја уставна жалба Уставни суд одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен.⁵ Та одредба је касније само допуњена (проширена) Законом о

2 Реч је о важећем Уставу од 2006. године.

3 Вид. члан 170. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06), који гласи: „Уставна жалба може се изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.“ Међутим, иако смо устврдили да је пружање непосредне уставносудске заштите одлучивањем по уставној жалби једна од Уставом утврђених надлежности Уставног суда, ваља због значаја указати, без обзира што то није тема овог рада, на то да не само да поменута одредба Устава не говори о томе ко је надлежан да поступа и одлучује по уставној жалби, већ то не чини ни било која друга одредба Устава! Реч је о несхватљивом пропусту уставотворца, утолико несхватљивијем када се има на уму да је надлежност Уставног суда *materia constitutionis*, што значи да се иста утврђује искључиво само Уставом и то методом еnumerације, дакле, децидно, на изричит начин, никако посредно. Ипак, како је у правни систем Републике Србије Уставом уведена уставна жалба, као правно средство заштите људских или мањинских права и слобода зајемчених Уставом, неко ту заштиту мора и да пружа, па је, стога, нужно дати и одговор на питање ко је надлежан да поступа и одлучује по уставној жалби. Пошто у Уставу, како смо већ рекли, експлицитног одговора на ово питање нема, то се ипак, и поред тога што је у питању објективна правна чињеница која не подлеже тумачењу, нужно мора прибећи тумачењу права као једином могућем, иако више него изнуђеном средству које нам, на крају, даје одговор на постављено питање. Применом систематског, а онда и циљног или телеолошког тумачења одредаба шестог дела Устава посвећеног Уставном суду, у коме се налази одредба члана 170., долази се до закључка да је за поступање и одлучивање по уставној жалби надлежан Уставни суд.

4 Вид. члан 33. овог закона.

5 До тада је одредбом члана 89. став 3. Закона о Уставном суду било утврђено да је

допуни Закона о Уставном суду («Службени гласник РС», број 103/15)⁶, који је ступио на снагу 22. децембра 2015. године, тако што је тачка у њој замењена запетом и додате речи: „с тим што Уставни суд, када је захтев усвојен, одређује у одлуци орган који је обавезан да исплати накнаду материјалне или нематеријалне штете и одређује рок од четири месеца од дана достављања одлуке том органу у коме он добровољно може да плати накнаду штете. Поступак за принудно извршење накнаде материјалне, односно нематеријалне штете може почети тек ако накнада материјалне, односно нематеријалне штете не буде добровољно плаћена у року од четири месеца од дана достављања одлуке.“⁷

У периоду од увођења у правни поредак овлашћења Уставног суда да одлуком којом се усваја уставна жалба одлучи и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, дакле, од 4. јануара 2012. године, па до 22. децембра 2015. године, од када је у примени допуњена одредба члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, одлуком којом је усвајао уставну жалбу и утврђивао повреду Уставом зајемченог права или слободе, Уставни суд је, у случајевима када су за то били испуњени услови, утврђивао и право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне (ређе и материјалне) штете у одговарајућем износу, на начин да је изрека (сем када је у питању износ који је различит од случаја до случаја) увек гласила: „Утврђује се право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне штете у износу од (нпр.) 100 евра, у динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате. Накнада нематеријалне штете се исплаћује на терет буџетских средстава - раздео Министарства правде и државне управе.“ У поменутом другом периоду, дакле, од 22. децембра 2015. године па надаље, изрека, уз већ наведену напомену која се односи на износ нематеријалне, односно материјалне штете, гласи

одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба правни основ за подношење захтева за накнаду штете или отклањања других штетних последица пред надлежним органом, у складу са законом.

6 Види члан 1. овог закона.

7 Интегрално, текст одредбе члана 89. став 3. Закона о Уставном суду гласи: „Одлуком којом се усваја уставна жалба Уставни суд ће одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен, с тим што Уставни суд, када је захтев усвојен, одређује у одлуци орган који је обавезан да исплати накнаду материјалне или нематеријалне штете и одређује рок од четири месеца од дана достављања одлуке том органу у коме он добровољно може да плати накнаду штете. Поступак за принудно извршење накнаде материјалне, односно нематеријалне штете може почети тек ако накнада материјалне, односно нематеријалне штете не буде добровољно плаћена у року од четири месеца од дана достављања одлуке.

готово идентично, уз додатак рока за добровољно извршење: „Утврђује се право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне штете у износу од (нпр.) 100 евра, у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате. Накнада се исплаћује на терет буџетских средстава - раздео Министарства правде, у року од четири месеца од дана достављања ове одлуке Министарству.“

Доношењем одлуке по уставној жалби којом се, поред осталог, решава и питање права на накнаду нематеријалнеили материјалне штете, и њеном коначношћу, пружање правне заштите није увек у целости остварено. Наиме, какосе оваквим одлукама Уставног суда утврђује право, на једној страни, и обавеза, на другој страни, то у случају изостанка добровољногиспуњења одлуком утврђене обавезе, настаје потреба за њеним принудним извршењем. Наиме, поверилац (подносилац уставне жалбе) који у остављеном року за добровољно испуњење обавезе није остварио своје потраживање утврђено одлуком, ако хоће да га оствари, мора,с обзиром да је забрањено самовласно остваривање права,да затражи интервенцију државе,која је једина овлашћена да према обавезаном лицу (дужнику) предузме радње принудног карактера, тј. поверилац мора да покрене извршни поступак и да од надлежног државног органа -суда - захтева да се његово потраживање оствари принудним путем.Управопотреба за принудним извршењем оваквиходлука Уставног суда у пракси судова изазива и отварабројна спорна правна питања, која често нису добијала једнозначан или коначан одговор. Пре свега, отвара се питање да ли одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне или материјалне штете представља извршну исправу у смислу закона којим се уређује поступак принудног остваривања потраживања и обезбеђења потраживања на основу домаће или стране извршне или веродостојне исправе и последично, да ли је за одлучивање у поступку извршења, односно, за одлучивање по предлогу за (принудно) извршење надлежан суд. Поред наведеног, у односу на поменуту одлуку Уставног суда отварају се и нека друга питања, примера ради: да ли је та одлука осуђујућа (одговор на то питање је од посебног значаја ако се има у виду дасвојство извршне исправе може имати само осуђујућаодлука); затим, да ли је могуће дозволити и спровести принудно извршење на основу одлуке која није снабдевена клаузулом коначности (правноснажности) и клаузулом извршности итд. У овом раду бавићемо се само првопостављеним питањем.

2. Да ли је одлука Уставног суда извршна исправа?

Да би могли дати одговор на питање којим се бавимо у овом раду, пре свега ваља рећи шта је то извршна исправа. Различити правни писци давали су, разумљиво, и различите дефиниције овог правног института. Међутим, треба приметити да се те дефиниције битно не разликују.⁸ За потребе овог рада користићемо дефиницију према којој је извршна исправа квалификована јавна исправа на основу које се по закону може тражити принудно извршење потраживања које је у њој утврђено,⁹ уз напомену да извршна исправа може бити искључиво појединачни правни акт. Дакле, извршна исправа је, у теоријском, али и у легислативном смислу, само она јавна исправа за коју (само и једино) закон одређује да се сматра извршном исправом, на основу које се може тражити принудно извршење том исправом утврђеног потраживања. Из наведеног следи да за извршне исправе важи принцип *numerus clausus*, који је строго утврђен законом, односно, да се једино законом може одредити који појединачни правни акти се имају сматрати извршном исправом (то истовремено значи да суд или други орган не може прогласити за извршну исправу правни акт који законом није одређен као такав). И управо ту настаје проблем када треба дати одговор на питање да ли одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе

8 Тако, примера ради, према Г. Станковић, „Извршна исправа (*titulus executionis*) је јавна исправа којом се на ауторитативан и несумњив начин утврђује постојање извршног потраживања.“ (Др Гордана Станковић, Грађанско процесно право, ИП Јустинијан, Београд, 2004, стр. 631.); према Б. Познићу „Извршна исправа (у предатној терминологији „извршни наслов“, *titulus executionis*) је исправа која садржи правни акт којим се утврђује постојање потраживања.“ (Dr Borivoje Poznić, *Грађанско процесно право*, ИСКРО „Савремена администрација“, Београд, 1982, стр. 413.); према С. Цуљи „Под извршним насловом у материјалном смислу разумевамо такав правни захтев, којему Ип или други специјални закони признају извршну снагу, тј. способност да се на основу њега поведе извршни поступак код редовних судова. Пошто такви захтеви морају редовно бити утврђени јавном или приватном исправом, назива се извршним насловом у формалном смислу и дотична исправа, која садржи извршни захтев.“ (Др Срећко Цуља, Грађанско процесно право Краљевине Југославије, Св. II Ванпарнични поступци, Београд, Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон д.д. Београд, 1938, стр. 8.); Н. Шаркић, пак, сматра да је „Извршна исправа јавна исправа на којој се по закону може тражити принудно извршење.“ (Prof. Dr Nebojša Šarkić, *Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу*, Paragraf lex d.o.o., Novi Sad, 2016, стр. 68.); В. Рајовић наводи да је „Извршна исправа правни акт (индивидуални, а никад општи) у коме је коначно и ауторитативно утврђено потраживање чије се испуњење врши у судском извршном поступку.“ (Др Верољуб Рајовић, Судски извршни поступак, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2000, стр. 12).

9 Реч је о незнатно коригованој дефиницији датој у S. Triva, V. Belajec, M. Dika, *Судско извршно право, Опћи дио*, Informator, Zagreb, 1980, стр. 113.

на накнаду нематеријалнеили материјалне штете представља извршну исправу. Наиме, законом којим је била уређена материја извршења и обезбеђења до 1. јула 2016. године, конкретно одредбом члана 13. Закона о извршењу и обезбеђењу (“Службени гласник РС”, бр. 31/11, 99/11, 109/13 -одлука УС, 55/14 и 139/14),¹⁰односно одредбом члана 41. важећег Закона о извршењу и обезбеђењу («Службени гласник РС», број 106/15),¹¹ применом критеријума таксативности утврђена је својеврсна листа, попис исправа којима закон даје („признаје“) својство извршне исправе, односно, наведено је које се исправе имају сматрати извршним исправама, дакле, исправама на основу којих се може покренути судски извршни поступак. Међутим, на тој листи нема било какве одлуке Уставног суда, па ни одлукекојом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне или материјалне штете (у даљем тексту: одлука Уставног суда). Извесну наду да је закон ипак, макар посредно, упућујућом нормом, својство извршне исправе признао и одлуци Уставног суда, давала је, према неким, укључујући и Врховни касациони суд, одредба члана 13. тачка 7) Закона о извршењу и обезбеђењу који је био на снази до 1. јула 2016. године, а према којој је извршна исправа и друга исправа која је законом одређена као извршна исправа, односно,

10 Овај члан гласи: „Извршне исправе су:1) правноснажна одлука суда и судско поравнање, као и други акти странака који су законом изједначени са судским поравнањем;2) правноснажна, односно коначна одлука донета у управном и прекршајном поступку и поравнање у управном поступку, ако гласе на испуњење новчане обавезе и ако посебним законом није другачије одређено;3) извод из регистра заложних права на покретним стварима и правима и извод из регистра финансијског лизинга који садржи податке о уговору о финансијском лизингу и предмету финансијског лизинга;4) уговор о хипотеци, односно заложна изјава, сачињена сагласно прописима којима се уређује хипотека;5) усвојен план реорганизације у стечајном поступку, чије је усвајање потврђено одлуком суда;6) извршна одлука која је потврђена као Европска извршна исправа;7) друга исправа која је законом одређена као извршна исправа.“

11 Овај члан гласи: „Извршне исправе јесу:1) извршна судска одлука и судско поравнање који гласе на давање, чињење, нечињење или трпљење;2) извршна одлука донета у прекршајном или управном поступку и управно поравнање који гласе на новчану обавезу ако посебним законом није другачије одређено;3) извод из Регистра залогe и извод из Регистра финансијског лизинга;4) уговор о хипотеци и заложна изјава;5) план реорганизације у стечајном поступку чије је усвајање решењем потврдио суд;6) јавнобележничке исправе које имају снагу извршне исправе;7) споразум о решавању спора путем посредовања, који испуњава услове одређене законом којим се уређује посредовање у решавању спорова;

8) исправа која је другим законом одређена као извршна исправа.

Уговор о хипотеци и заложна изјава јесу извршне исправе ако су закључени, односно дати у форми коју одређује закон којим се уређује хипотека, ако садрже одредбе које он предвиђа и ако су уписани у катастар непокретности као извршна вансудска хипотека.“

сада одредба члана 41. став 1. тачка 8) Закона о извршењу и обезбеђењу који је на снази од 1. јула 2016. године, а према којој је извршна исправа и исправа која је другим законом одређена као извршна исправа. Тако је, да би се разрешило ово спорно правно питање, Грађанско одељење Врховног касационог суда на седници одржаној 31. маја 2016. године заузело правни став¹² да „Одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете (материјалне или нематеријалне) представља извршну исправу на основу одредаба члана 89. став 3. Закона о Уставном суду и члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу.“¹³ У образложењу овог правног става наводи се одредба члана 7. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС“, бр. 109/07, 99/11, 18/13 - одлука УС, 40/15 - др. закон и 103/15), којом је прописано да су одлуке Уставног суда коначне, извршне и општеобавезујуће и да се начин и поступак извршења одлука Уставног суда уређује овим законом, затим одредба члана 89. став 3. истог закона којом је утврђено да ће одлуком којом се усваја уставна жалба Уставни суд одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен, с тим што Уставни суд, када је захтев усвојен, одређује у одлуци орган који је обавезан да исплати накнаду материјалне или нематеријалне штете и одређује рок од четири месеца од дана достављања одлуке том органу у коме он добровољно може да плати накнаду штете, као и да поступак за принудно извршење накнаде материјалне, односно нематеријалне штете може почети тек ако накнада материјалне, односно нематеријалне штете не буде добровољно плаћена у року од четири месеца од дана достављања одлуке, као и одредба члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, број 31/11), којом је прописано да је извршна исправа друга исправа која је законом одређена као извршна исправа, те закључује, поред осталог, да „из цитираних одредаба произлази

12 Повод за заузимање правног става је био захтев Првог основног суда у Београду ради решавања спорног правног питања у предметима тог суда И 7425/2015, Ии 1609/2015 и ИПВ (И) 3258/2015, у коме је као спорно постављено питање: „Да ли одлука Уставног суда којом се утврђује право подносиоца уставне жалбе на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу у смислу одредбе члана 13. Закона о извршењу и обезбеђењу?“. Иначе, основ за доношење правног става садржан је у одредбама чл. 180 - 185. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13 - одлука УС, 74/13 - одлука УС и 55/14), према којима Врховни касациони суд на захтев првостепеног суда заузима правне ставове у поступку решавања спорног правног питања које је од значаја за одлучивање о предмету поступка пред првостепеним судовима.

13 Вид. интернет страницу Врховног касационог суда: <http://www.vk.sud.rs/sr/građanska-materija-0>

да одлука Уставног суда донета у поступку по уставној жалби, којом је усвојен захтев за накнаду штете јесте извршна исправа у смислу члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу, јер је посебан закон - Закон о Уставном суду одређује као такву, па је за поступак принудног извршења надлежан суд.¹⁴ Тиме је, бар се тако на први поглед чини, након дужег периода у коме је ово питање било отворено и без једнозначног и дефинитивног одговора, оно ипак добило коначан одговор и то са највишег места правосудне власти. Тако се бар чини. А да ли је и стварно тако? Да ли је овакав став правилан и на закону заснован, да ли је, другим речима, истински легислативно и доктринарно утемељен? Бојимо се да ствари, ипак, нису тако једноставне.

За почетак да видимо како ствари стоје, пре свега, са позивањем на одредбу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, као аргументом за тврдњу да је одлука Уставног суда извршна исправа. Наиме, управо у поменутом цитираном правном ставу изричито стоји да одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете (материјалне или нематеријалне) представља извршну исправу на основу

14 У образложењу се, након цитирања у овом тексту поменутих одредаба закона, наводи: „Из цитираних одредаба произлази да одлука Уставног суда донета у поступку по уставној жалби, којом је усвојен захтев за накнаду штете јесте извршна исправа у смислу члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу, јер је посебан закон - Закон о Уставном суду одређује као такву, па је за поступак принудног извршења надлежан суд. С обзиром на садржину став 3. члана 89. Закона о Уставном суду (на снази од 22.12.2015. године) јасно је да одлука Уставног суда којом се усваја захтев подносиоца уставне жалбе за накнаду штете испуњава услов подобности извршне исправе за извршење применом члана 17. Закона о извршењу и обезбеђењу, јер су у њој назначени извршни поверилац (подносилац уставне жалбе), извршни дужник (орган који је обавезан на исплату), предмет обавезе (исплата накнаде штете), као и рок за добровољно испуњење обавезе (четири месеца од дана достављања одлуке извршном дужнику). Такође, у периоду важења одредбе члана 89. став 3. према Закону о изменама и допунама Закона о Уставном суду, који је објављен у „Службеном гласнику РС“ бр. 99 од 27.12.2011. године, дакле, у периоду од 4.01.2012. године до 22.12.2015. године, одлуке Уставног суда којима је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете, представљају извршну исправу у смислу члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу, а и испуњавају услов подобности извршне исправе у смислу члана 17. тог закона, зато што се из изрека тих одлука изводи недвосмислен закључак да је извршни поверилац подносилац уставне жалбе, а извршни дужник орган на чији терет или из чијих средстава ће се исплатити накнада штете у означеној висини, што представља предмет обавезе. У овим одлукама није наведен рок за добровољно извршење, али према члану 17. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу, ако у одлуци, као извршној исправи, није одређен рок за добровољно испуњење обавезе, тај рок износи три дана од дана достављања одлуке извршном дужнику. Стога и одлуке Уставног суда донете у наведеном периоду испуњавају услов подобности за извршење, па је и за њихово принудно извршење надлежан суд.“

одредаба члана 89. став 3. Закона о Уставном суду и члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу. Као што смо већ рекли, одредба 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу (једнако тако и одредба 41. став 1. тачка 8) важећег Закона о извршењу и обезбеђењу) је упућујућа норма, тако да одредба члана 89. став 3. Закона о Уставном суду представља кључни, „ударни“ аргумент за став да је одлука Уставног суда извршна исправа. С обзиром на то да се, како смо већ истакли, једино законом може одредити који правни акт се има сматрати извршном исправом, питање је да ли се то чини наведеном одредбом. Већ њеним овлашним читањем видљиво је да се у њој уопште не помиње израз извршна исправа, односно, да та одредба изричито не одређује одлуку Уставног суда којом се утврђује право на накнаду штете као извршну исправу, већ одређује само када се може приступити принудном извршењу (којем и каквом, остаје непознато), тј. одређује када наступа извршност одлуке (одлука постаје извршна ако накнада штете не буде добровољно плаћена у року од четири месеца од дана достављања одлуке). С обзиром да је, према доктрини, „извршност својство неке исправе да се на темељу ње може тражити принудно остварење потраживања које је у њој утврђено“,¹⁵ а да (принудно) „извршење представља такву процесну делатност која има за циљ да принудним путем успостави и доведе до сагласности чињенично стање са стањем које захтева правни поредак на основу диспозитива одлуке“,¹⁶ јасно је да само помињање принудног извршења и одређивање када се истом може приступити (извршност), истовремено не одређује и да је одлука Уставног суда извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу (синтагма „закон о извршењу и обезбеђењу“ за потребе овог рада односи се и на Закон о извршењу и обезбеђењу који је био на снази до 1. јула 2016. године, као и на закон истог назива који је на снази од 1. јула 2016. године; када то буде нужно, посебно ће се навести конкретан закон), а тиме, последично, и да суд није надлежан за одлучивање у поступку принудног извршења, јер само из извршне исправе проистиче дужност суда да на предлог повериоца и одлучује у поступку извршења. Уосталом, принудно извршење није својствено само грађанском извршном поступку, дакле, оном поступку који је уређен законом о извршењу и обезбеђењу, већ и другим врстама (грананама) извршног права (принудно извршење спроводи се и у свим другим извршним поступцима, увек када обавеза не буде добровољно

15 S. Triva, V. Belajec, M. Dika, *op. cit.*, стр. 118.

16 Prof. dr Slavoljub Popović, prof. dr Stevan Lilić, Jovanka Savinšek, *Komentar Zakona o opštem upravnom postupku*, Savremena administracija, Beograd, 1998, стр. 47.

извршена). Поред тога, ни образложење правног става није могуће довести у било какву правнолојичку везу са самим ставом. Наиме, у образложењу се цитира одредба члана 7. Закона о Уставном суду, који, поред осталог, утврђује да је одлука Уставног суда извршна, али се и не покушава ту одредбу довести у било какву везу са правним ставом. Цитат и тачка, без било каквог образлагања и довођења цитиране одредбе у правнолојичку везу са правним ставом. Уосталом, то не би било логички ни могуће код чињенице да правни став утврђује да је одлука Уставног суда извршна исправа на основу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, дакле, не и на основу члана 7. истог закона, па остаје нејасно који је уопште био смисао навођења те одредбе. Надаље, иако се у самом правном ставу наводи да је одлука Уставног суда извршна исправа на основу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, у образложењу правног става се таиста одредба доводи у везу само са констатацијом да одлука Уставног суда испуњава услов подобности извршне исправе за извршење применом члана 17. Закона о извршењу и обезбеђењу, али не и са тврдњом да је та одлука извршна исправа. То да ли одлука Уставног суда испуњава или не услов подобности за извршење применом члана 17. Закона о извршењу и обезбеђењу било би од значаја само под условом да је, претходно, одлука законом изричито опредељена као извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу. Наиме, тек тада постаје битно да ли је испуњен услов подобности за извршење, с обзиром да свака извршна исправа истовремено не мора бити и пододна за извршење (подобност извршне исправе за извршење подразумева то да је у њој тачно означен извршни поверилац и извршни дужник, као и предмет, врста и обим испуњења обавезе).¹⁷ При томе, готово да је сувишно указивање на то да ни појмови извршна исправа и подобност извршне исправе за извршење нису никако појмови истог значења. О контрадикторности и немалој инкохерентности образложења говори и констатација да и у периоду важења одредбе члана 89. став 3. према Закону о изменама и допунама Закона о Уставном суду, који је објављен у „Службеном гласнику РС“, број 99 од 27. децембра 2011. године, дакле, у периоду од 4. јануара 2012. године до 22. децембра 2015. године, одлуке Уставног суда којима је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете, представљају извршну исправу у смислу члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу, иако се у наведеној одредби Закона о уставном суду и не говори ни о принудном извршењу, нити се одређује

¹⁷ Вид. члан 17. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу који је био на снази до 1. јула 2016. године, односно члан 47. став 1. важећег Закона о извршењу и обезбеђењу.

када наступа извршност одлуке, за разлику од новелиране одредбе члана 89. став 3. Закона о допуни Закона Уставном суду од 2015. године која, како смо већ рекли, помиње и једно и друго. О томе да у тој одредби, као ни и у одредби члана 89. став 3. Закона о допуни Закона Уставном суду од 2015. године, нема ни помена појма „извршна исправа“, сувишно је и говорити. Стога остаје потпуно нејасно из којих то, како се каже у образложењу правног става, „цитираних одредаба произлази да је одлука Уставног суда донета у поступку по уставној жалби извршна исправа у смислу члана 13. тачка 7. Закона о извршењу и обезбеђењу“, као ни где и како је, „посебан закон - Закон о Уставном суду одређује као такву“. Толико о помињању одредбе члана 89. став 3. Закона о Уставном суду у образложењу поменутог правног става Врховног касационог суда.

Ако тако ствари стоје са позивањем на одредбу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, да видимо како стоје са навођењем одредбе члана 7. став 1. истог закона. Већ смо указали да се у образложењу правног става цитира одредба члана 7. Закона о Уставном суду, али без довођења те одредбе у било какву правнолојичку везу са самим правним ставом и да, стога, остаје нејасно који је смисао њеног навођења. Ово утолико више што правни став утврђује да је одлука Уставног суда извршна исправа на основу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, дакле, не и на основу члана 7. истог закона. Ако би којим случајем и апстраховали наведене констатације у погледу смислености оваквог навођења одредбе члана 7. Закона о Уставном суду у образложењу правног става, а који су, сами за себе, довољни да ту одредбу искључе као могући релевантни правни основ за тврдњу да је одлука Уставног суда извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, ваљало би указати и на неке друге битне моменте који се тичу ове одредбе. Наиме, није спорно да је том одредбом, на коју се позивају неки заговорници става да је одлука Уставног суда извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, утврђено да су одлуке Уставног суда извршне, међутим, спорно је да ли то истовремено значи и да је одлука Уставног суда тим законом, као посебним законом, одређена као извршна исправа, у смислу закона о извршењу и обезбеђењу. На ово питање одговор је негативан, јер наведена одредба Закона о Уставном суду користи само појам „извршан“, а не и појам „извршна исправа“, односно, изричито не одређује одлуку Уставног суда као извршну исправу. Стога, преостаје само да видимо то да ли су, којим случајем, појмови „извршан“ („извршност“) и „извршна исправа“ синоними, односно, да ли се ради опојмовима који имају исто правно значење, јер би се, код претходно реченог, само у том

случају и за одлуку Уставног суда могло рећи да је извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу. С обзиром да је, како смо већ рекли, „извршност својство неке исправе да се на темељу ње може тражити принудно остварење потраживања које је у њој утврђено“, а да је извршна исправа „квалификована јавна исправа на основу које се по закону може тражити принудно извршење потраживања које је у њој утврђено“, јасно је да се, колико год наизглед слични, не ради о појмовима истоветне садржине и значења, односно, о синонимима. Поједностављено, да би једна одлука могла бити извршна исправа, она као таква мора бити законом изричито одређена (именована), а извршност је само својство те (извршне) исправе да се на основу ње може тражити принудно извршење. Одлука, дакле, може бити извршна исправа, ако је као таква законом одређена, а да није стекла својство извршности, с обзиром да се то својство стиче тек кумулативним испуњењем два услова: а) да је одлука правноснажна, односно коначна и б) да је протекао рок за добровољно испуњење.¹⁸ И обрнуто, само поседовање својства извршности не опредељује аутоматски одлуку као извршну исправу у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, јер се тај квалификатив, како смо већ више пута истакли, стиче само изричитом законском нормом. Дакле, то што је одлука Уставног суда, неспорно, извршна, не значи и да је, истовремено, и извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и да је за одлучивање по предлогу за њено (принудно) извршење надлежан суд. Уосталом, ваља указати и на то да постоји низ одлука других органа јавне власти које могу бити извршне (односно, под одређеним условима стичу то својство), али немају својство извршне исправе у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и за одлучивање у поступку њиховог принудног извршења такође није надлежан суд. Тако, примера ради, својство извршне исправе нема коначно решење инспектора рада којим се послодавцу налаже отклањање утврђене повреде закона, подзаконског акта, општег акта и уговора о раду¹⁹; нема

18 Тако је и одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете (материјалне или нематеријалне) извршна ако је постала коначна и ако је протекао рок за добровољно испуњење обавезе утврђене одлуком. Одлука је коначна достављањем учесницима у поступку (вид. члан 89. став 4. Закона о Уставном суду), а рок за добровољно извршење одлуке (парични рок) протекао је протеком четири месеца од дана достављања одлуке (вид. члан 89. став 3. истог закона). Иначе, коначност значи да против одлуке Уставног суда нема призива, да је, дакле, одлука ненападљива јер се не може побијати било каквим правним леком (начело једноступености), што истовремено значи и да за одлуку Уставног суда важи принцип пресуђене ствари (*res iudicata*), односно, принцип не суди двапут у истој ствари (*ne bis in idem*).

19 Вид. члан 269. став 1. Закона о раду (“Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09,

га ни решење пореске управе о принудној наплати пореза ако порески обвезник није платио порез²⁰- оба решења под условима прописаним законом стичу својство извршности, међутим, ни једно ни друго решење није извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и за одлучивање у поступку њиховог принудног извршења (и спровођење извршења) није надлежан суд, већ орган државне управе (у питању је тзв. административно извршење).²¹ Надаље, нису ни све судске (судови опште и посебне надлежности) одлуке уједно и извршне исправе - наиме, својство извршне исправе има само осуђујућа (кондемпнаторна) пресуда, дакле, она пресуда која гласи на давање, чињење, нечињење или трпљење, али не и утврђујућа (деклараторна) и преображајна (конститутивна) пресуда²² итд.

Остаје нејасно и на чему се темељи закључак да је за принудно извршење одлуке Уставног суда надлежан суд, када се наведеним (чл. 7. и 89. став 3.), као ни другим одредбама Закона о Уставном суду одлука не само да не опредељује као извршна исправа, а понајмање као извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу (по основу које је за одлучивање у поступку принудног извршења, наравно, надлежан суд), него се не опредељује ни врста поступка у коме се може спровести принудно извршење одлуке, а тиме ни орган надлежан за одлучивање у поступку извршења, односно, орган надлежан за спровођење принудног извршења. У том контексту ваља указати и на то да, према структури гране права у којој се јавља извршно право, оно може бити: грађанско извршно право, кривично извршно право, административно извршно право, порески извршни поступак, прекршајни извршни поступак и аутономно извршно право,²³ па би се, и у овом погледу, могло поставити питање којој врсти извршног права (извршног поступка) припада оно по којем се може принудно извршити одлука Уставног суда. Према доносиоцу правног става, с обзиром на то на који пропис се исти позива,

32/13 и 75/14).

20 Вид. члан 77. Закона о пореском поступку и пореској администрацији (“Службени гласник РС”, бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12, 47/13, 108/13, 68/14, 105/14, 91/15 (ауентично тумачење члана 41. став 3), 112/15 и 15/16).

21 Поступак административног извршења уређен је одредбама чл. 261 - 278. Закона о општем управном поступку (“Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и “Службени гласник РС”, број 30/10).

22 Вид. члан 41. став 1. тачка 1) Закона о извршењу и обезбеђењу («Службени гласник РС», број 106/15).

23 Н. Срећковић и Д. Лукић, Приручник извршног судског поступка, Београд, 1981, стр. 9.

у питању би било грађанско извршно право, али и ту је нејасно из ког се, онда, прописа или одредбе закона закључује да је реч о тој грани извршног права, јер Закон о Уставном суду, како је већ речено, ни на који начин не опредељује врсту извршног поступка.

Уосталом, не само да Законом о Уставном суду одлука Уставног суда није недвосмислено јасно, изричито опредељена као извршна исправа, већ је одредбом члана 7. тог закона²⁴ утврђено, поред тога да су одлуке Уставног суда коначне, извршне и општеобавезујуће, и „да се начин и поступак извршења одлука Уставног суда уређује овим законом“, чиме се, иако то вероватно није била намера законодавца, искључује примена закона о извршењу и обезбеђењу. При томе, иако се „начин и поступак извршења одлука Уставног суда уређује овим законом“, Закон о Уставном суду је извршењу одлука (аката) Уставног суда посветио само једну одредбу (члан 104. у оквиру посебне главе V. Извршење аката Уставног суда) према којој су државни и други органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, политичке странке, синдикалне организације, удружења грађана или верске заједнице дужни да, у оквиру својих права и дужности, извршавају одлуке и решења Уставног суда (став 1.) и да ће у случају потребе, извршење одлуке и решења Уставног суда обезбедити Влада, на начин који је утврђен посебним решењем Уставног суда (став 2.). Дакле, ни речи о томе по ком извршном поступку или по ком пропису ће се спровести принудно извршење одлуке Уставног суда, нити да је за одлучивање у поступку извршења опредељена надлежност суда, што не треба посебно да чуди ако се зна да се ради о одредби која је, суштински, преузета одредба члана 61. Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука („Службени гласник РС”, бр. 32/91, 67/93 и 101/05),²⁵ у време чијег важења уставна жалба као правно средство није ни постојала. Уз то, готово да је излишно и указивати на то да Влада, сагласно њеним уставним надлежностима, ни у ком случају није та која може на било

24 Ваља указати да је ова одредба својеврсна компилација одредаба члана 166. став 2. („Одлуке Уставног суда су коначне, извршне и општеобавезујуће.“) и члана 171. став 3. Устава („Извршење одлука Уставног суда уређује се законом.“).

25 Одредба је гласила:

„Државни и други органи, предузећа и друге организације, политичке странке и друге политичке организације дужни су, у оквиру својих права и дужности, да извршавају одлуке и решења Уставног суда.

У случају потребе, извршење одлуке Уставног суда обезбедиће Влада.

У обезбеђењу извршења одлуке Уставног суда Влада може непосредно или преко надлежног органа државне управе извршити одлуку Уставног суда.“

који начин обезбедити принудно извршење одлуке Уставног суда о којој је реч у овом раду.

Није наодмет указати и на чињеницу да је квалификатив „извршан“ одлуци Уставног суда први пут дат још 1974. године, Уставом Социјалистичке Републике Србије,²⁶ а да је то одређење садржавао и Устав Републике Србије од 1990. године,²⁷ иако ни један ни други Устав нису познавали уставну жалбу као правно средство. Исто одређење садржи и важећи Устав који је, први пут, у уставноправни поредак Републике Србије и увео институт уставне жалбе. Већ и само наведено указује на то да се ради о појму који има сасвим друго значење од значења појма „извршна исправа“. Надаље, и не мање значајно, јесте то да се наведени квалификатив односи на све одлуке Уставног суда, а не само на одлуке донете у поступку по уставним жалбама, дакле, односи се и на одлуке донете у било којој другој врсти уставносудског поступка (нпр., у поступку оцене уставности и законитости општинских аката; поступку одлучивања о одлагању ступања на снагу одлуке органа аутономне покрајине; поступку решавања сукоба надлежности; поступку одлучивања о изборним споровима; поступку одлучивања о забрани рада политичке странке, синдикалне организације, удружења грађана или верске заједнице; поступку одлучивања о повреди Устава од стране председника Републике; поступку по жалби судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца на одлуку о престанку функције и др.), при чему је неспорно да ни једна од одлука донетих у било ком од поменутих поступака, иако по Уставу и закону извршна (и коначна и општеобавезујућа), нема и не може имати својство извршне исправе у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, нити се (принудно) извршење тих одлука може спровести у грађанском извршном поступку у коме је за одлучивање надлежан суд.

Све наведено показује да је поменути правни став легислативно и доктринарно неутемељен, а његово образложење инкохерентно противречно и само себи и самом правном ставу, што у доброј мери онемогућава како контролу логичког процеса помоћу којег је доносилац дошао до правног става, тако и испитивање да ли је правни став саобразан закону и логици. И не само то, већ указује и на више него озбиљан немар

26 Вид. члан 419. став 1. Устава Социјалистичке Републике Србије („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије”, број 8/74). Иначе, Уставни суд Србије установљен је Уставом Социјалистичке Републике Србије од 1963. године („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије”, број 14/63).

27 Вид. члан 129. став 1. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 1/90).

законодавца који је пропустио да уреди једно изузетно значајно питање као што је питање принудног извршења одлуке Уставног суда.

3. Закључна разматрања

Питању извршења одлука Уставног суда, при чему овом приликом мислимо на одлуке донете у било којој врсти уставносудског поступка, у нашој правној литератури посвећена је сасвим скромна пажња и на ту тему има релативно мало радова. Ствари многолошије стоје када је реч о питању принудног извршења одлука Уставног суда којима је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете. Наиме, том питању, колико је аутору овог рада познато, у домаћој правној литератури није посвећено било каква пажња, односно, аутору није познато да постоје радови посебно посвећени овом питању. Стога и овај покушај да се поменуто питање расправи и разреши, првенствено кроз тражење легислативно и доктринарно утемељеног одговора на питање да ли је одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу и да ли је, последично, за одлучивање у поступку принудног извршења те одлуке надлежан суд, носи ризик да се у том науку не успе. Свесни тог ризика, следом изложених аргумената, нужно долазимо до закључка да одлука Уставног суда није извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, нити да је за одлучивање у поступку принудног извршења одлуке надлежан суд. Овакав закључак нужно намеће „основно питање који орган и на који начин мора да извршава те одлуке, имајући у виду да уставно судство, по природи ствари, нема сопствену егzekутиву“²⁸ или још прецизније, не који орган, већ да ли такав орган и начин (поступак) уопште постоје, односно, да ли су законом предвиђени. На ово питање, како смо то, надамо се, аргументовано показали, нема позитивног одговора, односно, одговор је да прописима није утврђен орган надлежан за одлучивање у поступку принудног извршења и за спровођење принудног извршења одлуке Уставног суда, нити је утврђен начин (прописан поступак) тог извршења. Такво стање је свакако непримерено и недопустиво за један уређен демократски правни поредак, какав превалентно јесте и правни поредак Републике Србије. Ово утолико више што је већ Уставом (члан 166. став 2.) одређено, како то

28 Проф. др Оливера Вучић и проф. др Драган Стојановић, Дејство одлука уставног суда у функцији потврде уставне природе и уставног положаја ове институције, необјављени реферат изложен на Округлом столу регионалних уставних судова, Сремски Карловци, 2012.

иначе није учињено ни за коју одлуку неког другог државног органа, да су одлуке Уставног суда и коначне²⁹ и општеобавезујуће³⁰ и извршне³¹, као и да је свако дужан да поштује и извршава одлуку Уставног суда (члан 171. став 1.). Имати уставно одређење о коначности, општеобавезности и извршности одлуке Уставног суда и дужности сваког да ту одлуку поштује и извршава, а при томе законом на изричит и недвосмислен начин не уредити питање поступка принудног извршења одлука Уставног суда о којима је реч у овом раду, више је него недопустиво и несхватљиво. У одсуству таквог решења, помињани правни став Грађанског одељења Врховног касационог суда појављује се као решење из нужде, али и добродошло и прагматично решење неспорне практичне, употребне вредности. Судови ће, наиме, сасвим извесно, унисоно примењивати правни став и тиме ће бити обезбеђено принудно извршење одлука Уставног суда. Међутим, основано се може поставити питање да ли то што је законодавац пропустио да законом уреди спорно питање, оправдава такав прагматизам. Или, конкретније, да ли је задаћа Врховног касационог суда правним ставом решава проблем чије решавање је у искључивом домену законодавца³², па макар тај правни став имао, како смо поменули, неспорну практичну вредност, или је његова задаћа да правни став темељи искључиво на чврстим легислативним и доктринарним основама, па и онда када такав став не решава, већ само „огољује“ проблем (у овом случају, проблем принудног извршења одлука Уставног суда). Уосталом, већ сама потреба судова да им неки други суд, па макар и највиши, разјасни смисао и значење неке норме, указује да нешто са том нормом није у реду, да је норма манљива, а када је то тако, онда ту норму треба мењати и правилном изменом учинити јасном свакоме, а поготово суду (уосталом, *iura novit curia*). Стога, решење

29 Више о коначности у фусноти 17 овог рада.

30 Општеобавезност значи да одлуке Уставног суда делују према свакоме и за свакога (*erga omnes*), јер стварају као норме права и обавезе, иако нису норме. Ово је опште правило које није до краја примењиво када су питању одлуке донете по уставним жалбама, јер у том случају одлука делује само према странама у поступку (подносилац уставне жалбе и орган чији је акт или радња „оспорен“), дакле, делује *inter partes*, а изузетно и према лицима која нису поднела уставну жалбу, ако се налазе у истој чињеничној и правној ситуацији.

31 О извршности одлуке Уставног суда је већ било речи, уз напомену да то својство извршности произлази из њене коначности и општеобавезности.

32 У том смислу подсећамо на тврдњу већ изречену у овом раду, да се једино законом може одредити који правни акти се имају сматрати извршном исправом, што истовремено значи да суд или други орган не може прогласити за извршну исправу правни акт који законом није одређен као такав.

датог проблема није у доношењу правних ставова из нужде, уз то више него спорног правног утемељења, већ једино у изменама или допунама постојеће законске регулативе.³³ Тако је, у циљу довођења овог правно неодрживог стања у раван правно прихватљивог, дакле, легислативно и доктринарно заснованог приступа, довољно да се одредба члана 41. став 1. важећег Закона о извршењу и обезбеђењу, након уводног пасуса („Извршне исправе јесу:“) допуни новом тачком која би, примера ради, могла да гласи: „извршна одлука Уставног суда којом је утврђено право подносиоца уставне жалбе на накнаду штете;“. Истоветан циљ би се могао постићи и само одговарајућом допуном Закона о Уставном суду, којом би се одлука Уставног суда изричито определила као извршна исправа у смислу закона о извршењу и обезбеђењу, мада нису немогућа ни друга решења.³⁴ Дакле, сасвим је прихватљиво (илогично) да одлука Уставног суда треба да има својство извршне исправе и да за одлучивање о принудном извршењу одлуке буде надлежан суд у поступку који је уређен законом о извршењу и обезбеђењу, али то само у случају и под условом да су питања о којима је реч изричито и недвосмислено утврђена (уређена) законом, као јединим (из већ наведених разлога) могућим и правно прихватљивим начином решавања овог питања. Тиме би, једним потезом законодавчевог пера, биле отклоњене све недоумице, спорења и проблеми око овог питања и, последично, отпала потреба за прагматизмом из нужде у доношењу правних ставова.

33 Начин уједначавања судске праксе кроз правне ставове трпи озбиљне критике међународних тела и организација (нешто о томе у брошури Уједначавање судске праксе - изазови и могућа решења, Мисија ОЕБС-а у Србији, Београд, 2015.). Зато и Д. Милојевић, председник Врховног касационог суда и С. Андрејевић, судија ВКС-а у свом раду Судска власт: уједначавање судске праксе и законодавни оквир, објављеном у наведеној брошури (стр. 23.), поред осталог, закључују „да се чини, због свега наведеног (мисли се на поменуте критике, нап. аутора), да улога Врховног касационог суда у уједначавању судске праксе треба да буде усмерена на доношење добро образложених одлука у конкретним предметима у којима ће бити решена спорна правна питања судске праксе , а све мање кроз вршење надлежности ван суђења - заузимањем правних схватања којима се попуњавају правне празнине настале доношењем закон и других прописа, чије су норме неодређене, непрецизне или нејасне.“

34 Могуће би било чак и решење да се егзекутива законом стави у надлежност Уставног суда (да се, дакле, законом уреди поступак принудног извршења ових одлука у коме би, за одлучивање у поступку извршења и спровођења извршења, био надлежан сам Уставни суд).

Литература и извори

1. Вучић О. и Стојановић Д., (2012), Дејство одлука уставног суда у функцији потврде уставне природе и уставног положаја ове институције, необјављени реферат изложен на Округлом столу регионалних уставних судова, Сремски Карловци,
2. Lazarević D., (2014), *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Beograd, Poslovni biro,
3. Lukić R., (1961), *Tumačenje prava*, Beograd, Savremena administracija,
4. Милојевић Д. и Андрејевић С., (2015), Судска власт: уједначавање судске праксе и законодавни оквир, у: Уједначавање судске праксе - изазови и могућа решења, Београд, Мисија ОЕБС-а у Србији, стр. 13 - 16,
5. Popović S., Lilić S., Savinšek J., (1998), Beograd, *Komentar Zakona o opštem upravnom postupku*, Savremena administracija,
6. Poznić B., (1982), *Građansko procesno право*, Београд, ИШКРО „Savremena administracija“,
7. Рајовић В., (2000), Судски извршни поступак, Београд, Правни факултет Универзитета у Београду,
8. Срећковић Н. и Лукић Д., (1981), Београд, Приручник извршног судског поступка, 1981,
9. Станковић Г., (2004), Грађанско процесно право, Београд, ИП Јустинијан,
10. Томић З., (2010), Коментар закона о управним споровима, Београд, Правни факултет Универзитета у Београду и ЈП Службени гласник,
11. Triva S., Belajec V., Dika M., (1980), *Sudsko izvršno право, Opći dio*, Zagreb, Informator,
12. Цуља С., (1938), Грађанско процесно право Краљевине Југославије, Св. II Ванпарнични поступци, Београд, Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон д.д. Београд,
13. Šarkić N., (2016), *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Novi Sad, Paragraf lex d.o.o..

б) Правни извори

1. Устав Социјалистичке Републике Србије („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије”, број 14/63),
2. Устав Социјалистичке Републике Србије („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије”, број 8/74),

3. Устав Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 1/90),
4. Устав Републике Србије («Службени гласник РС», број 98/06),
5. Закон о Уставном суду („Службени гласник РС“, бр. 109/07, 99/11, 18/13 - одлука УС, 40/15 - др. закон и 103/15),
6. Закон о извршењу и обезбеђењу (“Службени гласник РС”, бр. 31/11, 99/11, 109/13 -одлука УС, 55/14 и 139/14),
7. Закон о извршењу и обезбеђењу («Службени гласник РС», број 106/15),
8. Закон о раду («Службени гласник РС», бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14),
9. Закон о општем управном поступку («Службени лист СРЈ», бр. 33/97 и 31/01 и «Службени гласник РС», број 30/10),
10. Закон о пореском поступку и пореској администрацији («Службени гласник РС», бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12, 47/13, 108/13, 68/14, 105/14, 91/15 (аутентично тумачење члана 41. став 3), 112/15 и 15/16),
11. Закон о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука (“Службени гласник РС”, бр. 32/91, 67/93 и 101/05),
12. Правни став заузет на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 31. маја 2016. године, доступно на: <http://www.vk.sud.rs/sr/грађанска-материја-0> .

*Radovan Bezbradica,
Secretary General of the Constitutional
Court of the Republic of Serbia³⁵*

***The Constitutional Court Decision adopted on a
Constitutional Appeal as an Enforcement document***

- With regard to the legal position of the Supreme Court of Cassation -

Summary

By a decision upholding a constitutional appeal, the Constitutional Court may decide also on a claim of the filer of the constitutional appeal for the compensation of pecuniary or non-pecuniary damages. In the instance of failure to voluntarily meet the obligation determined by the decision and make the payment in compensation of damages, a need arises for its compulsory

³⁵ *This article reflects the personal opinion of the author.

enforcement, which in the daily practice of courts has been the cause of numerous disputable legal questions, such as, first of all, whether such a decision of the Constitutional Court represents an enforcement document within the meaning of the law on enforcement and security and, as a consequence, whether deciding in the enforcement proceedings is the competence of courts. This paper problematizes the mentioned legal question, offering a critical overview of the legal position of the Supreme Court of Cassation Civil section, according to which such a decision of the Constitutional Court represents an enforcement document within the meaning of the law on enforcement and security, as well as arguments which challenge the legislative and theoretical grounds of this legal position. Finally, the conclusion is made that a Constitutional Court decision is not an enforcement document within the meaning of the law on enforcement and security, that decision-making in the enforcement proceedings is not within the competence of courts, and that there is no other body indicated in the existing regulation as competent for decision-making in this regard, nor has there been specified (prescribed) the procedure in the enforcement proceedings of a Constitutional Court decision. Alongside the assessment that this is an inadequate and impermissible state of affairs in a regulated legal order, certain solutions have been offered, to be affected through adequate changes or additions to the existing legal regulation.

Key words: *constitutional appeal, compensation of pecuniary and non-pecuniary damages, claim, finality, enforceability, compulsory enforcement, enforcement proceedings, qualified public hearing, enforcement document, legal position.*